

Maciej Zieliński

"Ius est ars boni et aequi" : (prezentacja nowego rocznika prawniczego "Forum Iuridicum")

Palestra 47/1-2(541-542), 158-160

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IUS EST ARS BONI ET AEQUI
(PREZENTACJA NOWEGO ROCZNIKA PRAWNICZEGO
FORUM IURIDICUM)

W dniu 11 grudnia 2002 r. w Auli Wielkiej Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie odbyła się prezentacja nowopowstałego czasopisma prawniczego *Forum Iuridicum*. Jest to periodyk naukowy powołany przy Katedrze Prawa Kanonicznego i Wyznaniowego w Sekcji Bobolanum Papieskiego Wydziału Teologicznego, poświęcony problemom z zakresu nauk prawnych, zarówno kościelnych jak i świeckich, w tym również prawa europejskiego i międzynarodowego.

Promocję zaszczycili swoją obecnością wybitni przedstawiciele Kościoła oraz nauki i praktyki prawniczej, m.in. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, Prymas Polski ks. kard. Józef Glemp, Nuncjusz Papieski abp. Józef Kowalczyk, Prezes Trybunału Konstytucyjnego prof. dr hab. Marek Safjan, Prezesi Sądu Najwyższego: Izby Karnej – dr Lech K. Paprzycki, Izby Cywilnej – prof. dr hab. Tadeusz Ereciński, Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych prof. dr hab. Walerian Sanetra, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. dr hab. Roman Hauser, Rzecznik Praw Obywatelskich prof. dr hab. Andrzej Zoll, Dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej prof. dr hab. Leon Kieres, sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa Andrzej Przewoźnik, Przewodniczący Komisji Badania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu prof. dr hab. Witold Kulesza, Szef Służby Cywilnej Jan Pastwa, przedstawiciele władz korporacji prawniczych, m.in. Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej adw. Stanisław Rymar, Prezes Krajowej Rady Komorniczej Iwona Karpiuk-SucHECKA, redaktorzy czołowych pism prawniczych – m.in. „Państwa i Prawa” (Redaktor Naczelny prof. dr hab. Leszek Kubicki), „Ruchu Prawniczego Ekonomicznego i Socjologicznego” (Redaktor Naczelny prof. dr hab. Maciej Zieliński), „Studiów Prawniczych” (Zastępca Redaktora Naczelnego prof. dr hab. Tadeusz Smyczyński), „Palestry” (Redaktor Naczelny adw. Stanisław Mikke), sędziowie Sądu Najwyższego, przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przedstawiciele wyższych uczelni kościelnych i świeckich, profesorowie i studenci.

Na wstępie merytorycznej części spotkania Redaktor Naczelny *Forum Iuridicum* o. Witold Adamczewski SJ przedstawił główne idee i zasady leżące u podstaw powołania oraz dalszego funkcjonowania czasopisma.

W myśl statutu i zamierzeń Redakcji, *Forum Iuridicum* ma być prawdziwym forum dla prawników świeckich i kościelnych z Polski i z zagranicy. Osiągnięciu tego celu służyć ma przede wszystkim publikowanie artykułów opracowanych przez stałych współpracowników pisma, i to w takim zakresie, w jakim zechcą oni podzielić się z czytelnikiem swoimi przemyśleniami. Nadto zgodnie ze statutem Redakcja może podejmować inne inicjatywy, mające na celu wspieranie współpracy między ośrodkami prawniczymi, zwłaszcza przez organizowanie sympozjów, promocji, spotkań, zjazdów, wydawanie materiałów promujących nauki prawne.

Publikacji artykułów dokonuje się w którymś z sześciu języków: polskim, angielskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim i włoskim.

Różnorodność publikacji związana jest nie tylko z otwarciem się na szerokie spektrum międzynarodowych czytelników, ale i z faktem, że pokażne grono stałych współpracowników tworzą wybitni prawnicy kościelni Hiszpanii, Francji, Niemiec i Węgier (w tym Prymas Węgier Peter Erdö). Spośród polskich twórców propozycję stałej współpracy przyjęli m.in. prof. prof.: ks. bp Andrzej Dzięga, Roman Hauser, ks. Józef Krukowski, Marek Kuryłowicz, Andrzej Mą-

czyński, bp Tadeusz Pieronek, Marek Safjan, ks. Remigiusz Sobański, Andrzej Zoll. Członkiem redakcji jest m.in. również Redaktor Naczelny „Palestry” – adw. Stanisław Mikke.

Pierwszy numer czasopisma, pomyślanego na razie jako rocznik, opublikowany w końcu 2002 r., zawiera 14 obszernych artykułów o różnorodnej tematyce i o zróżnicowanym stopniu szczegółowości rozważanych problemów.

Pośród artykułów opublikowanych w pierwszym numerze Sekretarz Redakcji o. Bogusław Trzeciak SJ zwrócił uwagę w szczególności na kilka podstawowych, obejmujących problematykę najbardziej ogólną. W pierwszym rzędzie wskazał na artykuł ks. prof. Remigiusza Sobańskiego „*Ius fori – ius poli*”, w którym autor wskazuje co tak naprawdę mieści się pod pojęciem „forum” i co w konsekwencji uzasadnia interdyscyplinarność czasopisma. Autor jest m.in. zdania, iż różnice między prawem kościelnym i świeckim dotyczą rozstrzygnięć konkretnych przypadków, nie zaś pojęcia prawa. Prof. M. Kuryłowicz w swym artykule „Kilka uwag o tradycji i współczesności prawa rzymskiego” podkreślił m.in. wagę prawa rzymskiego dla europejskiej kultury prawnej a także wskazał na liczne powiązania działalności jurystów rzymskich z dobrem, słuszością i sprawiedliwością. Prof. Andrzej Zoll w swym artykule „Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej a problem tożsamości europejskiej” podkreśla wagę powiązania kształtowania się Unii Europejskiej i jej istoty z wartościami chrześcijańskimi, co jest szczególnie doniosłe w sytuacji, gdy zwłaszcza media bombardują nas aspektem politycznym i finansowym kształtowania się wspólnej Europy. Prof. Marek Safjan w artykule „Rola polskiego Trybunału Konstytucyjnego w transformacji od totalitaryzmu do demokratycznego państwa prawnego” wskazał na uwarunkowania polskiej transformacji oraz istotną rolę Trybunału Konstytucyjnego zwłaszcza w wypełnianiu treścią zasady demokratycznego państwa prawnego, upowszechnianiu świadomości konstytucyjnej w całym społeczeństwie oraz w upowszechnieniu wartości normatywnych samej Konstytucji. O wadze przekształceń modelu sądownictwa administracyjnego dla kształtowania całej państwowości polskiej jak i dla kształtowania się nowoczesnej administracji i jej kontroli pisze prof. Roman Hauser w artykule „Przekształcenia modelu polskiego sądownictwa administracyjnego”. Podkreślić należy również istotną wagę charakterystyki relacji między państwem a kościołem na przykładzie Hiszpanii i Polski przedstawionej w artykułach, których autorami są odpowiednio o. J.M. Diaz Moreno SJ i o. Witold Adamczewski SJ. W numerze znajdują się nadto artykuły autorów włoskich, hiszpańskich i niemieckich a spośród polskich – artykuły, których autorami są Lech K. Paprzycki, ks. Józef Krukowski, ks. Wojciech Góralski i bp Tadeusz Pieronek.

Zasadniczym punktem spotkania promocyjnego była dyskusja panelowa na temat *Ius est ars boni et aequi*, w której głównymi dyskutantami byli prof. prof. Marek Safjan, Remigiusz Sobański i Andrzej Zoll. Zakres tej dyskusji, ze swej istoty zmierzającej do przedstawienia różnych punktów widzenia przez przedstawicieli różnych dziedzin wiedzy, w pewnym stopniu dookreślony został pod względem treściowym przez autora wprowadzenia do dyskusji – senatora Krzysztofa Piesiewicza, oraz pod względem organizacyjnym przez prowadzącego dyskusję prof. Macieja Zielińskiego, który zachęcił dyskutantów do koncentrowania się na zagadnieniach związków między prawem a wartościami w sferach: pojmowania prawa, tworzenia prawa, stosowania prawa oraz jego egzekwowania.

Senator K. Piesiewicz w swym niezwykle erudycyjnym wystąpieniu, uwzględniającym myśli wielu wybitnych twórców kultury, w tym również kultury prawniczej, w pierwszym rzędzie zwrócił uwagę na wiele aspektów pojmowania sztuki w tym również sztuki stanowienia i stosowania prawa. Podkreślił, że żadne dzieło sztuki, nie jest tak piękne jak samo piękno, żadna teoria nie jest tak prawdziwa, jak sama prawda, a żadna norma prawna stanowiona przez

człowieka nie jest tak doskonała, jak prawo absolutne, naturalne. Kontynuując tę myśl zaznaczył, że tak jak sztuka degraduje człowieka, gdy pomija wartości, tak również prawo degraduje człowieka, gdy sprowadza go do roli przedmiotu i że prawo jest wtedy tylko dobre, gdy opiera się na prawie naturalnym, bowiem powinno opierać się ono na głębokiej wierze w to, że istnieją pewne wartości takie jak sprawiedliwość, prawda i miłość, potrzebne wszystkim ludziom. I tak jak ten aspekt obciąża stanowiącego i stosującego prawo, tak od tych, którzy prawo mają się podporządkować wymaga się, by zechcieli być naprawdę wolni, a zatem również naprawdę odpowiedzialni za to, co staje się ich udziałem poprzez prawo.

Prof. dr hab. Marek Safjan zwrócił m.in. uwagę na to, że prawo istnieje o tyle tylko, o ile realizuje pewne wartości, ale z kolei fakt, iż obecnie jest w znacznym stopniu przez sądy kreowane, od sędziów należy wymagać nie tylko niezależności od cudzych oddziaływań zewnętrznych, ale również niezależności wewnętrznej – w konsekwencji wymagającej dystansu do własnych przekonań.

Ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański podjął temat jedności, względnie dualizmu prawa świeckiego i kościelnego (czym nawiązał do treści swojego artykułu w pierwszym numerze czasopisma) koncentrując się przede wszystkim na tym, co świadczy o ich jedności. Podkreślił m.in. fakt eksponowania w obu tych postaciach prawa wagi sprawiedliwości (czym nawiązał do prac Zygmunta Ziemińskiego), oparcia się o osobę ludzką i o kierowaniu prawa ku czyjemuś dobru, a nie kreowaniu go z postawy wrogości wobec ludzi.

Prof. dr hab. Andrzej Zoll wskazał na potrzebę rozróżniania prawa prawnego i nieprawnego oraz godziwego i niegodziwego. Podkreślił potrzebę szukania środków eliminowania norm niegodziwych, zarówno przez wskazywanie ich niezgodności z ludzkim sumieniem, jak również niezgodności z Konstytucją. Podkreślił przy tym, że Trybunał Konstytucyjny powinien mieć kompetencję do eliminowania tych norm, które są niezgodne z wartościami leżącymi u podstaw Konstytucji.

Należy jeszcze szczególnie dobitnie zwrócić uwagę na kilka głosów pozostałych uczestników promocji. Ks. Prymas Józef Glemp wskazał na to, że sztuka prawa polega w znacznym stopniu na wysiłku zmierzającym do tego, by prawo było słuszne i dobre. Nuncjusz Papieski abp Józef Kowalczyk w swym wystąpieniu zwrócił uwagę na istotny problem przy interpretacji tekstów prawnych, jakim jest właściwe odczytanie *mens legislatores*, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji kanonistycznej. Prof. dr hab. Witold Wołodkiewicz przedstawił niezwykle istotny aspekt dyskutowanej formuły, to mianowicie, iż dotyczy ona przede wszystkim tego prawa, które kształtowane było przez rzymskich jurystów. Pośrednio z tym stanowiskiem korespondował głos prof. dr hab. Tadeusza Smyczyńskiego, który odnosząc analizowaną formułę do stanowienia prawa pozytywnego wskazał na konieczność liczenia się przy tym z pewnymi uniwersalnymi wartościami.

Na zakończenie należy wyrazić satysfakcję z faktu, że świat polskiej myśli prawniczej wzbogacił się o nowe znaczące czasopismo naukowe, oraz nadzieję, że ziszcza się życzenia Ojca Świętego Jana Pawła II nadesłane z okazji promocji, by *Forum Iuridicum* przyczyniło się do zbliżenia kościelnego i świeckiego środowiska prawników w Polsce, i by wzbogacało środowiska akademickie, a zwłaszcza ośrodki prawnicze, nowością myśli twórczej.

Maciej Zieliński